

Posl. Romanczuk je razpravljajal o šolskih razmerah v Galiciji.

Posl. Prochazka je govoril o pomanjkanju učiteljstva na Nižjem Avstrijskem ter zahteval ustanovitev tretjega učiteljskega v isti deželi.

Posl. Globinski je nato opozarjal, da nimajo tudi v Galiciji dovolj učiteljskih.

Posl. Lupul je slikal šolske razmere v Bukovini.

Posl. Kaiser je govoril o veliki važnosti ljudskega šolstva ter zahteval, naj država prispeva k stroškom za ljudsko šolstvo, ker ne morejo dežele več zmagovati vseh izdatkov. Da se deželam znižajo izdatki, naj se poddržujejo vsaj okrajni šolski nadzorniki. (Učiteljstvo je v veliki večini proti temu. Op. uredn.)

Posl. Stanek je zahteval v posebni resoluciji, naj predložé novi šolski in učni red vsem učiteljskim korporacijam, vsem okrajnim in krajnim šolskim svetom v pregled, presojo in odobrenje. Zahteval nadalje, naj se postavi v proračun 30.000 K, da omogočijo Čehom na Nižjem Avstrijskem šolanje v materinem jeziku. Te resolucije ni sprejel proračunski odsek, kar je v pravični Avstriji popolnoma razumljivo.

Posl. dr. Žitnik je opisal neznosne in nečuvane šolske razmere v Istri, Trstu in na Koroškem. (O teh smo že mnogo pisali. Op. uredn.)

Obširno je na razne pritožbe posameznih govornikov odgovarjal minister pl. Hartl. Glede preosnove učiteljskega je povedal, da je tozadevni načrt že izgotovljen. Po tem načrtu je razdeljena učna snov na pet let, zadnje leto pa je določeno le praktičnemu vežbanju.

Dasi je napravil ministrov govor najboljši vtisk, je obenem pri mnogih poslancih utrdil prepričanje, da je še vedno »die Schule ein Politikum«, t. j. da je ravno šolsko vprašanje glavni vzrok političnih bojov v Avstriji, zakaj vsi politiki vedo, da ima bodočnost le tisti, kdor ima šolstvo v rokah.

Vse je bilo jako lepo in prikupno, škoda samo, da so bogati gospodje premalo poudarjali žalostno gmotno stanje avstrijskega učiteljstva ter premalo odločno zahtevali, naj vendar že končno tudi vlada kaj izdatnega stori za svoje učiteljstvo! Same sladke besede naučnega ministra učiteljstvu nič ne pomorejo!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrovane zadruga z omejenim jamstvom, je bil 2. februarja t. l. Udeležilo se ga je 21 združnikov. Poročila (glej »Učit. Tov.« z dne 27. januarja) so se soglasno sprejela. Računski zaključek se je odobril in načelstvu izrekel absolutorij. Takisto se je sprejel predlog načelstva glede razdelitve čistega dobička. V načelstvo sta bila zopet izvoljena za člana: gg. Iv. Bernot in Juraj Režek, za namestna člana pa gg. Likožar Anton in Simon Karel. V nadzorsvo sta bila zopet izvoljena za člana gg. Jakob Pretnar in Luka Jelenc, za namestna člana pa gg. Fr. Grm (zopet) in Jak. Furlan (na novo).

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 12. t. m., pri Sv. Frančišku Ksaverju v šoli ob 11. uri dopoldne. Vzpored: 1. Nagovor načelnikov. 2. Zadnji zapisnik. 3. Predavanje. 4. Razgovor o razmerah med učiteljstvom v okraju.

5. Volitev delegatov za »Zvezino« zborovanje. 6. Slučajnosti. Glede skupnega zborovanja se je pravočasno javiti nadučitelju g. Terčaku v Ksaveriji. K obili udeležbi vabi odbor.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo 2. marca t. l. v Ormožu svoje glavno zborovanje. Predsednik gosp. Anton Porekar je podal kratek pregled o preteklem društvenem letu ter naglašal prepotrebno slogu in stanovsko zavednost med učiteljstvom: vsi moramo biti kakor ena obitelj v zgled in posnemo drugim. Omenil je vesel pojav, da se bo vendar vse štajersko učiteljstvo združilo, da bo složno postopalo v stanovskih zadevah.

Na novo je k društvu pristopila gđ. Micika Potrato, učiteljica na Humu. Med dopisi je omeniti onega učiteljskega društva v Ljubnem, ki nasvetuje več važnih točk v skupno predlaganje za letošnje deželno skupščino. G. Ivan Košar prevzame ta dopis v pregled in v poznejše poročanje, oziroma stavljenje primernih predlogov.

Društvo je štelo s koncem društvenega leta 38 članov, in sicer 31 rednih, 3 izvanredne in 4 častne člane. Zborovanj je bilo 5, pri katerih je bilo skupaj 5 predavanj. Društvo je priredilo 8. septembra pret. l. z dobrim uspehom učiteljski koncert, katerega čisti dohodek se je obrnil v prid učiteljskemu konviktu. Letnih dohodkov je bilo 445 K 29 h, stroškov 442 K 85 h, prebitka je torej 2 K 44 h. Več članov pa dolguje še članarine v skupnem znesku 33 K.

Učiteljstvo, katerega je 90 $\frac{1}{4}$ % članov »Slov. Šolske Matice«, je izreklo pri tem zborovanju svojo nevoljo zaradi čudnega postopanja »Solske Matice«, ki svoje publikacije vselej tako pozno izdava, ter vsako leto obljublja, da bodo v prihodnje knjige prej (okoli Božiča) v rokah poedinih članov, oziroma poverjenikov; učiteljstvo želi v prihodnje več točnosti.

Za tekoče leto si je društvo izvolilo sledeči odbor: predsednik gosp. Anton Porekar, podpredsednik g. Martin Salamun, tajnik g. Adolf Rosina, blagajnik g. Josip Rajšp in odbornika gg. Ivan Košar in Anton Kosi.

Ptujsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 2. t. m. Začelo se je nekaj svitati, kar moramo z veseljem pozdravljati. Vzlic skrajno slabemu vremenu, ko bi že lahko tonili v blatu in vodi, so se odzvali vabilu tudi oddaljenejši kolegi in se zbrali v tolikem številu, da se je moglo zborovati, česar — po pravici rečeno — nismo pričakovali. Le tako naprej, in našemu društvu se ne bo treba sramovati pred drugimi.

Gospod predsednik pozdravlja gosp. dr. Komljanca, čigar predavanje o novem slovenskem pesništvu je bilo na vzporedu, nato dva novo pristopivša člana tov. Fr. Šegulo iz Majšperga in Fr. Finka od Sv. Urbana in vse navzoče. Predavanje g. prof. dr. Komljanca se je sklenilo preložiti na prihodnje zborovanje, ko bo — in to pričakujemo — navzočih dosti članov. Z najtoplejšo zahvalo se je spominjal gospod predsednik deželnega poslanca in odvetnika gospoda dr. Jurtele, ki je blagovolil podariti knjižnici učit. društva 17 najnovejših slovenskih knjig. — Med dopisi se je omenjal dopis tovariša Požegarja, ki pobira prispevke glede diet članom stalnih odborov. Začudili smo se, da pride na Spodnji Štajer tako visoka vsota, ki bi se vendar morala taka stvar bolj razdeliti med učitelje — da ne rečemo, med interesente vendar se je sklenilo, pobirati ta novi davek pri prihodnjem zborovanju kakor tudi pri okr. učiteljski skupščini. — »Hranilniško in posojilniško društvo Učitelj. konvikta« je poslalo vabilo k I. občnemu zboru kakor tudi račun, kar se vzbane na znanje. — Učiteljsko društvo ljubenskega okraja (Leoben, Oberst.) je poslalo vrsto točk, tičočih se vzgojevalnih, metodiških in gmotnih vprašanj. Tudi o tej točki se sklene preložiti razgovor na prihodnje zborovanje. Iz tega je razvidno, kako potrebno je, da pridejo prihodnjič člani polnoštevilno. — Glede vabila »Zveze štajerskih učit. društev« se je sklenilo, da pristopi tudi ptujsko učit. društvo in da se udeleži kolikor mogoče članov predstoječega »Zvezinega« zborovanja. Nato se še izreče od predsednikove strani zahvala tovarišu g. Glinšeku, ki se je preselil v drug okraj in je poslal članarino za l. 1904. kakor tudi pozdrave vsem članom.

Koncem zborovanja se je sklenilo protestirati od strani društva proti nameravanim tečajem za suplente. Res smešno, česa si vsega ne izmislijo gospodje. »Tečaji« za suplente — pa se bo takoj odpomoglo pomanjkanju učiteljstva; s tem se bo gotovo koristilo ljudski šoli, res velikih skrbi si v tem oziru pač ne stavijo. Gospodje, boljšega kruha dajte, pa boste videli, da bo kmalu dosti osobja pri učiteljstvu, potem ne bo treba tečajev za suplente, kjer se lahko izobražujejo penzionirani žandarji in kondukterji . . . Naše učiteljsko društvo proti temu protestira, in s tem pozivljemo, da store isto tudi druga društva kakor tudi vse učiteljstvo! To naj bo naš odgovor na tako poniževanje naše avtoritete . . .

Dan prihodnjega zborovanja se je določil na prvi četrtak prihodnjega meseca. —

Sedaj pa mi dovolite g. urednik, še nekoliko prostrorčka, da povem, kako hočejo nekateri terorizirati. Dopisnik poročaj, pa ne dostavi niti besedice! Zadnjič sem pisal, da mladi nočejo pristopiti k društvu, in se naravnost sramujejo biti učitelji. In vzdignil se je zaradi teh besed Izrael ter sezval — protestni shod, na katerem naj se meni kot dopisniku izreče nezaupanje . . . Kdo se ne smeje takim budalostim? Hvala Bogu le, da je prišel g. sklicatelj tega protestnega shoda na ta shod — sam. Dobro, tovariši, dali ste mu lepo moralno zašnico, še lepšo pa zgoraj omenjena tovariša gg. Šegula in Fink, ki sta k društvu že pristopila kot člana. Pospemajte ju še drugi in — poudarjam še enkrat — ne silite z glavo skozi zid. Tako se ne bo vzbudilo med tovariši nikdar zaupanja, ki ga tako nujno potrebujemo. —è.

Književnost in umetnost.

Poziv na predbrojku. Nekanio sam izdati radnju: »Nauka o gojencu i o odgoji«. Knjiga će imati do 20 tiskanih araka veće osmine, stajat će do 4 K, a prema veličini i manje.

Prvi dio govori o gibanju, o tjelesnoj sili, o životu i o službi živčanoga sustava.

Drugi dio govori o razvoju duha djetinjega. Počinje se prvim početkom, kada dijete još i ne zna za se, prikazuju se začeci duševnoga života, onda razvoj samosvijesti i svih individualističkih obilježja, pa razvoj duha, značaja i društvene svijesti. U ovom su dijelu upotrebljeni svi stariji i noviji pozitivni rezultati eksperimentalne, empiričke, fiziološke i djetee psihologije, pa psihatrije i psihologije naroda, u koliko se njima može okoristiti odgoja. U tako prikazanoj naravi čovjeka traže se uvjeti sreće ljudske, prema kojima se odgoja ravnati mora.

Treći dio govori o razvoju tjelesne sile i spretnosti, o pobijanju nagona i mana značaja, koje potječu od tijela.

Četvrti dio govori o razvoju duha obrazovnom obukom, dakle: kako se obukom razvija razbor, razum, ukus, dobrota, vjera i um, spretnost tjelesna in spremna sila za rad. —

Peti dio prikazuje prilike odgoja u obitelji, u okolici, zavičajnom društvu, pa svojstva odgojitelja, roditelja i učitelja; onda mane, koje se moraju zatrti i kako će se zatrti, vrline, koje se moraju razviti i kako će se razviti, pa sredstva, kojim se ravna život gojenčeta.

Knjigom će se moći okoristiti roditelji i učitelji, a i drugi prijatelji djeteta i narodne budućnosti. Tko želi, da mu se knjiga pošalje, kad do jeseni izigje, neka se prijavi dopisnicom. Nadam se, da će se zauzeti za raširenje ove knjige moji gjaci, koji joj poznaju duh i sadržinu, pa da će predbrojiti svoje školske knjižice i uznastojati, da se predbroje i druge u njihovu kraju.

V Petrinji, mjeseca veljače 1905.

Dr. J. Turić, profesor u Petrinji.

Vestnik.

Duhovnik — zločinec. Pravična kazna je vendar končno zadela kaplana Šlambergerja, ki je bil naposled nastavljen v Žetalah pri Rogatcu. Ta skrajni izpridenec je bil

namreč dne 25. februarja t. l. v Celju pri porotni sodnji obsojen na 18 mesecev težke ječe. Temu pohotniku ni bilo dovolj, da je onečaščal odrasla dekleta, lazil za ženami in tako razdril več srečnih zakonov, temveč lotil se je še šolaric. Take gorostasne reči je uganjal baje celih deset let. Za ta kaznjiva dejanja je pa znal mariborski kapitelj. Iz tega vzroka je premestil omenjenega pokvarjenca iz Ribnice na Pohorju kot iz prve štacije na drugo postajo, ne da bi bil proti njemu dognal preiskavo in ga potem izročil roki pravice. To diši pač po srednjem veku. Gotovo si je ta hudodelnik vendar na kak drug način pridobil zaslug, da je roka škofova, oziroma ordinarijata čuvala nad njim. Kdor je poznal tega ošabneža in napihnjenca, je tudi hitro uvidel, kakšne zasluge si je pridobil. Bil je namreč grozovit nasprotnik šole in vsega napredka. Učiteljstvo mu je bilo trn v peti. Brez njegove vednosti bi se ne bilo smelo ničesar pri šoli ukreniti, ker se je vtikal v vse interne šolske zadeve. Če si ni upal ali mogel v sejah krajnega šolskega sveta povzdigniti svojega oholega glasu, je pa to napravil pozneje v krčmi ali kaki drugi kmetiški hiši, kjer je učiteljstvo blatil in obiral, da ni niti las na njem pošten ostal. Ta farizej je videl pezditi v očesu svojega bližnjega, a bruna ni čutil v svojem. To vam je bil hinavec, kakršnega bi ne našel z lučjo pri belem dnevu. To so menda edine zasluge, ki so dičile tega popačenega svečenika. Kakor je znano, take zasluge, posebno če so v škodo šoli, visoko upoštevajo tudi pri višjih duhovskih oblastvih, sicer bi bilo popolnoma izključeno, da bi mogel tak nesramnež deset let opravljati duhovniško službo. Lahko je pa tudi, da se dado zakriti taka kaznjiva dejanja s plaščem krščanske ljubezni. Ta krščanski plašč pa mora biti čudno velik, da se lahko raztegne tako daleč. Kaj takega pač menda le samo duhovniki store, ki so v vsakem oziru nedotakljivi. Časih jim pa vendar zmeša štrečno — sodišče!

Nov dokaz klerikalne olike. »Domoljuba«, v laži in obrekovanju nedosežen list, pišejo sicer sami celebatarji, ki se pa vzlic temu tuintam radi obregnejo ob — ženske. Pri tem jih malo moti sveta obljuba večnega devišstva. Nemara jim to tiči v krvi, in proti temu ni obljube in ni blagoslova. Vajeni smo sicer, da se zaleta »Domoljub« s fanatično navdušenostjo in s prozornimi nameni v napredne učitelje; z zadnjo svojo številko pa nam dokazuje, da bo odslej streljal tudi na — poštene žene naših naprednih tovarišev. Kdor prebere stran 71. (kolona 3.) »Domoljuba« šte. 5., mora priznati, da pišemo resnico. Odgovorni urednik »Domoljubov«, duhovnik dr. Žitnik, ne more seveda nič za to, da ne puščajo njegovi stanovski bratje poštenih žen v miru. A da ne pade vsa odgovornost takih umazanih dopisov nanj, naj navdahne dopisnike s programom, da se bodo podpisavali in dobili potem namesto pisateljske nagrade edino primerni honorar — s pasjim bičem! — Napredno učiteljstvo je — dasi pošteno in vzorno v izvrševanju svojih stanovskih dolžnosti — izpostavljeno in vajeno inzultov umazanega klerikalnega časopisja. V vsi svoji pohlevnosti pa nikakor in nikoli ne dopušča, da bi umazani prsti brskali po njegovem družinskem življenju in da bi se moralniško propadli ljudje zaganjali v krepostne žene učiteljev! Ta infamija je tolika, da ne zasluži nobenega pardona več!

Umestno vprašanje. Deželni šolski svet kranjski je ukazal, da ne smejo šolski otroci prenašati političkih listov. Dobro! Prijatelj pa nam pošilja to-le vprašanje: Kaj naja storim z otrokom, ako dobim pri njem politički list, ki ga glasom najnovejše odredbe ne sme prenašati šolska mladina? Če ga dobim na cesti, ali mu naj vzamem list? S tem lahko zakrivim kazenski prestop, saj vendar ne sega učiteljeva oblast v področje orožnikov in policajev. Kaznovanje v šoli ne bo imelo uspeha, ker bodo otroci naskrivoma prenašali liste. Kaj je torej storiti? Vsekakor je treba pojasniti, da ne pride učiteljstvo v neprilike, ko bo izvrševalo to naredbo.

Dvojna mera. Naše šolske oblasti se kaj rade poslužujejo dvojne mere, posebno pri razpisavanju učiteljskih služb. Milost merodajnih gospodov že dobi kak vzrok, da ne razpišejo mesta, kakor je zakonita zahteva (§ 24. zakona z dne 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22). Na Kranjskem niso